

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารวิชาการ บทความวิชาการ ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดทางทฤษฎีในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา
4. แนวคิดจัดการมนุษยสัมพันธ์
5. แนวคิดการจัดการยุคการบริหารสมัยใหม่
6. แนวคิดการจัดการศึกษา
7. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
8. ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3 - 5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละ

คนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติ (2540:23) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงตัวเด็กแต่ละคนซึ่งมีความสนใจแตกต่างกันจึงควรให้มีกิจกรรมหลายประเภทให้เหมาะสมกับวัย ตรงตามความสามารถและความต้องการของเด็ก และจัดให้มีทั้งกิจกรรมที่让孩子ได้ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ควรเปิดโอกาส ให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่เคลื่อนไหวและสงบ ที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่ม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัยมีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก ควรเน้นสื่อของจริงได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเองมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
 2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
 3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม
 4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
 5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- เยาพา เฉชะคุปต์ (2542 : 15) ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในทศวรรษหน้าไว้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบหน่วยการสอน โดยไม่มีการแยกเป็นรายวิชาโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้านเป็นสำคัญ โดยเน้นการเล่นเป็นหัวใจของการเรียนรู้
2. มีการพัฒนานำเอานวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม และเลือกประสบการณ์และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับเด็ก

3. มีการจัดกิจกรรมการเล่นแบบต่างๆบรรจุไว้ในกิจกรรมประจำวันเพราะ “การเล่น” เป็นหัวใจของการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ซึ่งนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสิ่งต่างๆ อีกด้วย
4. กิจกรรมที่จัดควรเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การทำอาหาร การทัศนศึกษา เป็นต้น
5. ให้เด็กเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และตั้งเป้าหมาย ฝึกสร้างให้คิด กล้าคิด กล้าทำ การคิดริเริ่มและพัฒนาการเป็นตัวของตัวเอง

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลหรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

2. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้

2.1 ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า-ออก และประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ ใช้อ้อยอื่นๆ เป็นต้น

2.2 สิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร วัสดุสภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น

2.3 ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

3. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น เป็นต้น

ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ แบ่งการจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ

1. การบริหารจัดการ

1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่และกำหนดโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน กองและสำนักการศึกษา โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กอายุ 2 - 5 ปี ที่จะรับเข้าบริการ ไม่น้อยกว่า 20 คน

2) จัดทำโครงการและแผนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบจากสภา
ท้องถิ่น

3) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี แผนรับ
นักเรียน การจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และงบประมาณ เป็นต้น

5) จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

6) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
ทราบ

กรณีที่ไม่มีสถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอม
จากเจ้าของกรรมสิทธิ์อนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้าง และการบริหารจัดการศูนย์ แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 การย้ายหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

2) ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเสนอต่อหน่วยงานต้น
สังกัดตามลำดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาขอความเห็นชอบจากสภา
ท้องถิ่น

3) จัดทำแผนการย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำประกาศย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) รายงานการย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ทราบ

1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อ
ขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน

4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ทราบ

1.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ
เรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับ สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ดังนี้

1) ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปีการศึกษา เริ่มต้นปีการศึกษาในวันที่ 16 พฤษภาคมและสิ้นสุดปีการศึกษา 15 พฤษภาคมของปีถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดภาคเรียนรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 230 วัน และปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษา ดังนี้

ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 16 พฤษภาคม วันปิดภาคเรียนวันที่ 11 ตุลาคม

ภาคเรียนที่ 2 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤศจิกายน วันปิดภาคเรียนวันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไป

2) การกำหนดระยะเวลาการเรียนรู้ การเปิดและปิดภาคเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำเป็นประกาศ

3) การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ได้แก่ อาหารกลางวัน อาหารว่าง เครื่องนอน อาหารเสริม (นม) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์ การตรวจสอบสภาพเด็กเล็กประจำปี บริการอื่นๆที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม

4) จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เหมาะสมกับวัย และศักยภาพของเด็กแต่ละคน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

5) กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประชุม และสัมมนา ฝึกอบรม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมใดที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นอื่นใดที่ไม่อาจเปิดเรียนได้ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 15 วัน

6) ในระหว่างปิดภาคเรียน หรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการด้านวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก สื่อ นวัตกรรม วัสดุ

อุปกรณ์ต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่างๆ หรืองานด้านการศึกษา ปฐมวัยอื่น

1.5 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมจากชุมชน และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ผู้นำทางศาสนา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก ให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอำนาจดังนี้

- 1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านต่างๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามนโยบาย และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวทางดังนี้

2.1 งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำไปใช้จ่าย ดังนี้ ค่าอาหารเสริม (นม)

ค่าอาหารกลางวัน ค่าตอบแทน และค่าครองชีพบุคลากร เงินประกันสังคม ของบุคลากร ค่าวัสดุ การศึกษา ค่าพาหนะนำส่งเด็กไปสถานพยาบาล ทุนการศึกษา ฯลฯ

2.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการจัดงบประมาณ ศูนย์เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ระยะ 3 ปี แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ จัดทำแผนจัดหาพัสดุรายปี จัดทำ แผน

2.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์เด็กเล็ก ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

2.4 การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5 การเบิกจ่ายงบประมาณ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษา ไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 การสรรหา/เลือกสรร และการปรับสถานภาพ

3.1.1 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกสรรบุคคล เพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วน ท้องถิ่นกำหนด โดยยึดหลักสมรรถนะความเท่าเทียมในโอกาส และประโยชน์ของทางราชการเป็น สำคัญด้วยกระบวนการที่ได้มาตรฐาน ยุติธรรม และโปร่งใสเพื่อรับรองการตรวจสอบตามแนวการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.1.2 การกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมี หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มีครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามสัดส่วน (ครู: นักเรียน) 1:20 หากมี เศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไปให้เพิ่มครูผู้ดูแลเด็กได้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน

3.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมส่งเสริม ปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/ว61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นด่วนมาก ที่ มท 0893.4/ว476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 และกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/ว612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ และสวัสดิการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดค่าตอบแทน สิทธิและสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตาม

ประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบพิจารณาในเรื่องการเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้างและอื่นๆให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.5 การพัฒนาบุคลากร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรมและศึกษาดูงาน การนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ตามหลักเกณฑ์และฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

4. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับการถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา

4.2 การบริหารจัดการ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางในการปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมก่อนระดับประถมศึกษาในศาสนสถาน ตามหนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ นร 0107/ว 20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2551

ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบการอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความเหมาะสม บัณฑิตที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดคุณสมบัติของบุคลากรดังนี้

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาเอกอนุบาล หรือปฐมวัย หรือทางอื่นที่ ก.ท.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งนี้

2. ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

3. มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู บทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึง การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงานและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

3.3 จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล

3.4 จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.5 ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.6 เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไป และประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.7 นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็ก

3.8 จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

3.9 ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ครูผู้ดูแลเด็ก

1. มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ทุกสาขาวิชาเอกหรือทางอื่นกำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งนี้

2. ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

3. มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย

3. ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5. ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด

7. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

8. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

9. จัดทำวิจัยในชั้นเรียน

10. จัดหาหรือผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

11. จัดทำเครื่องมือวัดผลประเมินผล

12. ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน

13. พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาผู้เรียน

14. จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน

15. จัดระบบธุรการในชั้นเรียน

16. รวบรวมผลงานรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับ

17. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

พนักงานจ้างที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้ประกอบอาหาร
การโรง

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ผู้ประกอบอาหาร ประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกหลักอนามัย ตามหลัก
โภชนาการสำหรับเด็ก แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีสุขภาพดีไม่เป็นโรคติดต่อ จัดสถานที่ประกอบ
อาหารและเครื่องครัวให้สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ

2. การโรง ทำความสะอาด รักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแล ซ่อมแซม
บำรุงสถานที่ อาคารและทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีความปลอดภัยสำหรับเด็กเล็ก
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1 ด้านอาคารสถานที่

2.1.1 ที่ตั้ง

1) สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสม และ
ไม่อยู่ในพื้นที่อาจเสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ฌาปนกิจสถาน
มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการ
ป้องกันภาวะภัยต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม

2) ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมี
ความจำเป็นต้องสร้างให้ห่างแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วป้องกันอันตราย

3) พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย
และเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้อง
มีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสม และความสูงของ
ตัวห้อง ไม่ควรน้อยกว่า 2 เมตร

ทางเข้า ออกตัวอาคาร

ทางเข้า ออกตัวอาคาร มีความกว้างสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคาร
ได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉิน

ประตู หน้าต่าง

ประตู หน้าต่างต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและ
จำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80.00

เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู - หน้าต่างๆ ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้น ช่องทางลม และแสงสว่าง

บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกขั้นต้องมีลูกกรง และราวบันไดมีขนาดเหมาะสมกับมือเด็กและระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

พื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอยต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัยและเพียงพอ เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหารและการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วมและที่พักของเด็กป่วย โดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยใช้พื้นที่เดียวกัน แต่ต่างเวลา และอาจปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสมและข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลักอากาศถ่ายเทได้สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการ ดังนี้

1. จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
2. อุปกรณ์เครื่องนอนต่างๆ มีความสะอาด โดยนำไปปิดฝุ่นตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
3. จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคน โดยเขียนหรือปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค
4. ตรวจสอบตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่างๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับการนอน

บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่สิ้นควรเป็นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่เสมอจัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ตู้ โต๊ะ เป็นระเบียบและมีการยึดติดกับผนังหรือพื้น อย่างมั่นคง

ในกรณีที่เครื่องใช้นั้นล้มได้ง่าย เหลี่ยม มุม ที่แหลมคมของเครื่องใช้ต่างๆ ต้องหุ้มด้วยวัสดุที่นุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก

บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นมีอากาศถ่ายเท ได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่พอเพียงและเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร และมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้างและเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพักเด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักรักษาป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงสีฟัน ในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่ไม่มีห้องอาบน้ำ จะต้องมีความสะอาดเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่นแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10 - 12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่ายมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก และไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็ก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ต้องอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร หรือการนอน คำนึงถึงความสะดวก และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.00 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

การจัดสิ่งปลูกสร้าง จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำไปทิ้งภายนอกอาคารทุกวัน

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

ภายในอาคาร

1) แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้องเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้ อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 - 3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2) เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกิน (ระหว่าง 60 - 80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

3) การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกโดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสมสำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

ภายนอกอาคาร

1) รั้ว ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็กและควรมีทาง เข้า - ออกไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2) สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้ง อยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

3) พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่นๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในพื้นที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็ก ในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัย มีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

4) ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมี ที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานปลอดภัย สำหรับเด็กอยู่เสมอ

2.3 ด้านความปลอดภัย

มาตรการป้องกันความปลอดภัย

1) ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟ
ภายในบริเวณอาคาร

2) ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

3) ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนด
จะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง

4) หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย
หรือแหลมคม หากเป็นไม้ ต้องไม่มีเสี้ยนไม้ หรือแหลมคม

5) จัดให้มีผู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ใน
ที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

6) ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ - ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมีหรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก

7) ไม่มีหลุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว
อาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

8) มีระบบการล็อกประตูในการเข้า-ออกนอกบริเวณอาคารสำหรับเจ้าหน้าที่
เปิด - ปิดได้ ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัวและที่ประกอบอาหาร ควรมี
ประตูเปิด - ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้

9) ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรคและมีมาตรการป้องกันด้าน
สุขอนามัย

10) มีตู้ หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรงมั่นคง สำหรับ
วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

1) มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อยกว่าปีละ
1 ครั้ง

2) บุคลากรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกัน
อุบัติภัย และความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก

3) มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีตำรวจ หน่วย
ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันทั่วทั้งที่กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน

หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาล
ติดประจำไว้

- 4) มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพ และพัฒนาการของเด็ก
- 5) มีมาตรการในการรับ ส่ง เด็ก อย่างเป็นระบบ
- 6) มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการ

ช่วยเหลือโดยด่วน

3. งานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก เป็นการจั
การศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อมๆ กัน เด็กจะได้รับการ
พัฒนาทั้งด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ดังนี้

3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน

สัมพันธ์

- 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
- 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
- 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
- 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 10) มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.2 คุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ

เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้นๆ ซึ่งคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก มีดังนี้

พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1) อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้เดิน
ขึ้นบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้เดิน ขึ้น - ลงบันได สลับเท้าได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระดาษกระเจิง ไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่ กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยม ตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนดใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือก รองเท้า ฯลฯ

พัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจ

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับ คำชม กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยง เป็นต้น

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์เริ่มรู้จัก ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมชื่นชม ความสามารถและผลงานของตนเอง และผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

พัฒนาการด้านสังคม

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของ ชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้รู้จักรอคอย เป็นต้น

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมี จุดมุ่งหมาย ร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

พัฒนาการด้านสติปัญญา

1) อายุ 3 ปี ได้แก่ แยกสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกัน และต่างกันได้ บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาได้ตอบ เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ ได้ สนใจนิทานและ เรื่องราวต่างๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่างๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย

2) อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

3) อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่างจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งเป็นนามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

3.3 การจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

หลักการจัดประสบการณ์

1) จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

5) ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

แนวทางการจัดประสบการณ์

1) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2) จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว ตำรวจ เล่น สัมผัสสิ่งต่าง ๆ ทดลองและคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการ ทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีของเด็ก

7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะ การใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10) จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อ การพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

4. การจัดกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ ซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุมการเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้

กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน มีครอบคลุมดังต่อไปนี้

1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเองรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีแสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่ายทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่ง ข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลาย ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็น

แบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของ สิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แท่งไม้ ฐูปทรงต่างๆ ฯลฯ

งานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ มีดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้นำให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์ฯ กับชุมชนอย่างต่อเนื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะ ฟื้นฟูบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์ฯ และชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ รับทราบเพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่างๆ ได้โดยการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่างๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุน การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่างๆ ของหน่วยงาน ดังนี้

5.1 การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล

5.3 การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจหรือ องค์การ ภาครัฐอื่น

5.4 การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์การการกุศลมูลนิธิ หรือมีผู้ อุตสาหกรรม

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน ทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิด ความร่วมมือและการ สนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่จะเข้ามา มีบทบาท และมีส่วนร่วม สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะ ไตรภาคี 3 ฝ่าย จากภาคส่วนต่างๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านวิชาการและผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการ จัด การศึกษาไว้หลายประการ และได้เสนอประเด็นที่เน้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการศึกษาแนว ใหม่ ที่มีลักษณะเป็นการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและ การประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษา รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546:8)

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546:10)

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545:17) ขยายความถึง เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทย โดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

1. ทางกาย คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุม ถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน

2. ทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่าง

3. ทางสติปัญญา คือ การใช้ความคิดและเหตุผล

4. ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายนต่อผู้อื่นและสังคม

6. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมารยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตา กรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ในกระบวนการการจัดการศึกษานั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (Teachers and Personnel Competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการผนึกความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) แรงจูงใจ (Motivation) ทศนคติ (Attitude) และคุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลเข้าด้วยกัน แล้วแสดงออกในเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน ในบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นและมีประสิทธิภาพ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และ ประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้าน คือ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2548) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

1. การพัฒนาต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน
 2. การพัฒนาต้องเกิดจากความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา
 3. การพัฒนาต้องมุ่งเน้นลักษณะ School Based Development
 4. การพัฒนาต้องมีหลากหลายรูปแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล
 5. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับภารกิจและหน้าที่ที่ปฏิบัติของครูและบุคลากรทางการศึกษา
 6. การพัฒนาต้องดำเนินการในรูปแบบเครือข่ายกระจายทั่วประเทศ
 7. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับนโยบายและข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 8. การพัฒนาต้องกระทำอย่างทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในและภายนอก
- ภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณ

ทฤษฎีกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience)

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale 1969) ได้จัดแบ่งสื่อการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อทัศนูปกรณ์ต่างๆ ในขณะเดียวกันก็แสดงขั้นตอน ของประสบการณ์ การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ด้วย โดยพัฒนาแนวความคิดของ เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome S. Bruner 1956) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา ก่อหน้าสร้างเป็นกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) โดยสามารถแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงและความมุ่งหมาย (Direct Purposeful Experience) ถือเป็นประสบการณ์ที่เป็นรากฐานของประสบการณ์ทั้งหมด เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และเป็นรูปธรรมมากที่สุด หรือเกิดจากการกระทำของตนเอง เช่น การสัมผัส การเห็นการเรียนรู้จากของจริง และการลงมือกระทำ เป็นต้น
2. ประสบการณ์รอง (Contrived Experience) เป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนจากสิ่งที่ไม่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด ซึ่งอาจเป็นการจำลองหรือของจำลองก็ได้ เช่น การสร้างห้องฟ้าจำลอง การใช้หุ่นจำลอง ตัวอย่าง ตู้อินเตอร์ทัศน์หรือสื่อสามมิติ เป็นต้น
3. ประสบการณ์นำฏกรรมหรือการแสดง (Dramatized Experience) เป็นประสบการณ์ที่จัดขึ้นแทนประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทสมมติ หรือการแสดงละคร เพื่อเป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนในเรื่องที่มีข้อจำกัดด้วยยุคสมัย เวลาและสถานที่ เช่น การแสดงละครประวัติศาสตร์ ละครพื้นเมือง หรือเรื่องราวที่เป็นนามธรรม เป็นต้น
4. การสาธิต (Demonstration) คือ การอธิบายข้อเท็จจริง ความจริง และกระบวนการที่สำคัญที่แสดงให้เห็นเป็นลำดับขั้นตอนของการกระทำนั้น อาจเป็นการแสดงหรือกระทำประกอบ

คำอธิบาย เช่น การฉายภาพยนตร์ สไลด์ และฟิล์มสตริป แสดงเนื้อหาในส่วนที่ต้องการสาธิต เป็นต้น

5. การศึกษานอกสถานที่ (Study Trip) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับและเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆภายนอกสถานที่เรียน เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ประวัติศาสตร์ต่างๆ การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ เป็นต้น

6. นิทรรศการ (Exhibition) เป็นการจัดแสดงสิ่งของต่างๆ การจัดป้ายนิเทศ เพื่อให้ความรู้และสาระประโยชน์แก่ผู้ชม โดยการนำประสบการณ์หลายอย่างมาผสมผสานกันมากที่สุด

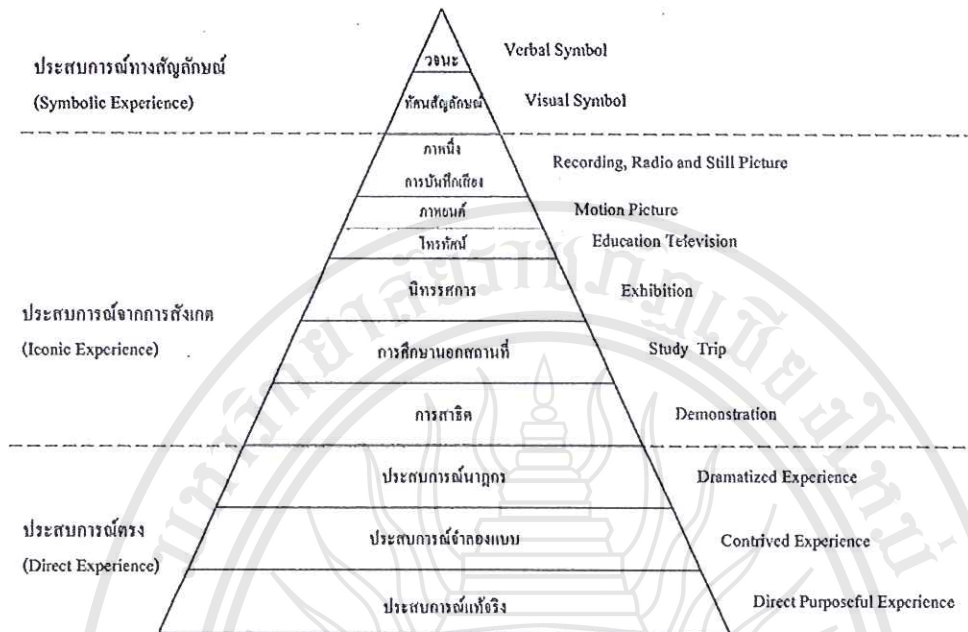
7. โทรทัศน์ (Television) เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการเห็นและได้ยินเสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง โดยโทรทัศน์ยังสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้อีกด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องราวและสิ่งต่างๆได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถบันทึกรายการไว้สำหรับศึกษาต่อไปภายหลังได้อีกด้วย

8. ภาพยนตร์ (Motion Picture) เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการเห็นและได้ยินเช่นเดียวกับโทรทัศน์ แต่เรื่องราวต่างๆจะถูกบันทึกไว้ในลักษณะของฟิล์มหรืออยู่ในรูปแบบของสื่อDVD หรือ VCD

9. การบันทึกเสียง วิทยุ ภาพนิ่ง (Recording, Radio and Still Picture) การบันทึกเสียงอาจอยู่ในรูปของแผ่นเสียงหรือเทปบันทึก วิทยุเป็นสื่อที่ให้เฉพาะเสียง ส่วนภาพนิ่งอาจเป็นภาพวาด ภาพถ่าย หรือภาพเหมือนจริงก็ได้ ข้อมูลที่อยู่ในสื่อดังกล่าวสามารถให้ประสบการณ์กับผู้เรียนได้ โดยไม่ต้องมีความรู้ก็ได้ แต่สามารถเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวที่สอนได้ เนื่องจากใช้วิธีการฟังและดูเท่านั้น

10. ทศณสัญลักษณ์ (Visual Symbol) เป็นประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น จำเป็นต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นพื้นฐานในการเลือกนำไปใช้ เช่น แผนภูมิ แผนที่ แผนสถิติ ภาพโฆษณา การ์ตูน และสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

11. วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbol) เป็นประสบการณ์ขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นนามธรรมมากที่สุด ไม่มีส่วนคล้ายคลึงกับของจริง ได้แก่ ตัวหนังสือในภาษาเขียน เสียงของคำพูดในภาษาพูด เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 การจัดประสบการณ์ตามกรวยประสบการณ์ของ Edgar Dale (1969)

ที่มา : Dale, Edgar. (1969). *Audiovisual methods in teaching*. third edition.

New York: The Dryden Press; Holt, Rinehart and Winston.

ประโยชน์ของสื่อการสอน

สื่อการสอนสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน (กิดานันท์ มลิทอง, 2540

อ้างถึงใน วรพจน์ นวลสกุล, 2550:1-4) ดังต่อไปนี้

สื่อกับผู้เรียน

1. เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา บทเรียนที่ยุ่งยากซับซ้อน ได้ง่ายขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนานและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย

3. การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น

4. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้สอนด้วย

5. ช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น

6. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการศึกษารายบุคคล

สื่อกับผู้สอน

1. การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเรียนการสอน เป็นการช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้เพิ่มขึ้นด้วย

2. สื่อจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหาเพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

3. เป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวอยู่เสมอในการเตรียมและผลิตวัสดุใหม่ๆ เพื่อใช้ เป็นสื่อ การสอนตลอดจนคิดค้นเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อการสอนจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อผู้สอนได้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและถูกวิธี ดังนั้น ก่อนที่จะนำสื่อแต่ละอย่างไปใช้ ผู้สอนจึงควรจะได้ศึกษาถึงลักษณะและคุณสมบัติของสื่อการสอน ข้อดีและข้อจำกัดอันเกี่ยวเนื่องกับตัวสื่อและการใช้สื่อแต่ละอย่าง ตลอดจนการผลิตและการใช้สื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการสอนบรรลุผลตาม จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

หลักการเลือกสื่อการสอน

การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาใช้ประกอบการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยในการเลือกสื่อ ผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนให้แน่นอนเสียก่อน เพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวชี้้นำในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีหลักการอื่นๆ เพื่อประกอบการพิจารณา คือ

1. สื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอน
2. เลือกสื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย น่าสนใจ และเป็นสื่อที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด

ที่สุด

3. เป็นสื่อที่เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน
4. สื่อนั้นควรสะดวกในการใช้ วิธีใช้ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเกินไป
5. เป็นสื่อที่มีคุณภาพเทคนิคการผลิตที่ดี มีความชัดเจนเป็นจริง
6. มีราคาไม่แพงเกินไป หรือถ้าจะผลิตควรคุ้มกับเวลาและการลงทุน

แนวคิดการจัดการมนุษยสัมพันธ์

บุคคลทุกคนมักต้องมีกลุ่มมีพวก ตัวอย่างกลุ่ม หรือพวกของกลุ่มบุคคล เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ทีมงานสมาคม ชมรม ผู้ทำงานในหน่วยงานเดียวกัน หรือแม้กระทั่งการทำงานในองค์การ ธุรกิจก็จัดว่าเป็นกลุ่ม หรือพวกประเภทหนึ่ง ประกอบด้วยคนจำนวนมากมาอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันในบทบาทหน้าที่ต่างๆ กันไป ซึ่งแต่ละคน มักมีเพื่อนฝูงร่วมงาน ทั้งที่อยู่ในระดับที่เหนือกว่า เท่ากัน และเพื่อนร่วมงานที่ต่ำกว่า ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด บุคคลเหล่านี้ต้องทำงานเกี่ยวข้องและติดต่อสัมพันธ์กัน ถ้าหากบรรยากาศของความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดี มักส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นสุข เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความสุขส่วนใหญ่ของชีวิตจึงมักขึ้นอยู่กับมนุษยสัมพันธ์ ทั้งในแง่การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่น

การบริหารองค์การแบบดั้งเดิมมององค์การในฐานะเครื่องจักรกลที่ไม่มีชีวิตและมองคนทำงานในฐานะฟันเฟืองหรือส่วนประกอบของเครื่องจักรกลเท่านั้น แนวคิดนี้ ได้รับการคัดค้านจากกลุ่มนักคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งได้นำเสนอมิติใหม่ในการบริหารโดยให้ความสำคัญแก่คนทำงานในฐานะสิ่งมีชีวิตหรือสัตว์สังคม และมององค์การในฐานะระบบสังคมไม่ใช่เครื่องจักรกลที่ไม่มีชีวิต รวมทั้งได้กล่าวอ้างว่ามี วิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) ในการบริหารที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งได้ทำให้ผู้บริหารในยุคนั้นสับสนว่า แนวทางใดเหมาะสมกว่ากันระหว่างวิธีที่ดีที่สุดของเฟรดเดอริก เทเลอร์ (Frederick W. Taylor) หรือวิธีที่ดีที่สุดตามแนวทางเชิงมนุษยสัมพันธ์

การที่มนุษย์รู้จักที่จะอยู่ร่วมกันจนเกิดเป็นองค์การที่มั่นคงนั้น มนุษย์ต้องรู้จักที่จะสร้างพฤติกรรมที่ดีให้เกิดขึ้นภายในองค์การซึ่งมนุษยสัมพันธ์ เป็นภาระกิจส่วนตัวของบุคคลที่ต้องดูแลเอาใจใส่และพึงกระทำอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานประโยชน์ของสังคมและป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้

Human หรือ “มนุษย์” ลักษณะความเป็นมนุษย์ ลักษณะของมนุษยชาติ บุคคล (Characteristic of mankind or person) ผู้มีจิตใจสูง

Relation หรือ ความสัมพันธ์ ความผูกพัน เกี่ยวข้องกัน ความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันของคนหรือสิ่งของ การติดต่อกัน การร่วมกัน

Human Relation หรือ “มนุษยสัมพันธ์” คือ ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งอาจเป็นลักษณะระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม หรือสังคม หรืออาจหมายความว่าปฏิริยาสัมพันธ์ของสังคมระหว่างประชาชนกับอิทธิพล ซึ่งบุคคลมีต่อบุคคลอื่น รวมถึงการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ของสังคมหรือปฏิริยาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์จัดเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เนื่องจากมีหลักการและทฤษฎีที่เป็นข้อความรู้ และการนำหลักการ หรือทฤษฎีไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยเทคนิควิธีการซึ่งถือเป็นศิลปะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล จะสังเกตเห็นได้อย่างหนึ่งว่า คนแต่ละคนมีความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นไม่เท่ากัน บางคนเป็นที่พอใจของคนหมู่มาก มีเพื่อนมาก หน้าหลายตา และมีคนที่อยากพูดคุยติดต่อ หรือทำงานร่วมกับเขามากมาย ในขณะที่บางคนไม่ค่อยมีใครอยากจะทำอะไร หรือทำงานร่วมกับเขา นั่นเป็นเพราะเขาขาดศิลปะในการติดต่อกับบุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่รู้หลักการว่าควรทำอะไร หรือเป็นเพราะนำหลักการไปใช้ไม่ถูกวิธี ดังนั้นการที่คนเราจะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และหมั่นฝึกฝนเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ จนสามารถนำหลักการที่เป็นข้อความรู้ทางทฤษฎีไปใช้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ มีนักจิตวิทยาให้ความหมายไว้หลายท่าน พอสรุปได้ดังนี้

Aristotle นักปราชญ์ชาวกรีก อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่า มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันทำให้พวกเขารู้สึกปลอดภัย ซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า การที่มนุษย์มีสัมพันธ์กัน มนุษย์จึงเป็นสัตว์สังคม ดังที่นักปราชญ์ได้กล่าวไว้

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคม ระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 402)

ราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2538 ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน มนุษยสัมพันธ์ (Human Relationships) เป็นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นหมู่เป็นคณะ หรือกลุ่มโดยมีการติดต่อสื่อสารกัน ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ทราบความต้องการของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มรวมไปถึง วิธีการจูงใจและประสานความต้องการของบุคคลและกลุ่มให้ผสมผสานกลมกลืนกันตามระบบที่สังคมต้องการ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2538:628)

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสวงหา เพื่อทำความเข้าใจ โดยการใช้ลักษณะรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคล เป็นผลก่อให้เกิดความเชื่อมโยง เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ ของแต่ละบุคคลที่ได้กำหนดไว้ (อานวย แสงสว่าง, 2544:99)

มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการจิตใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ โดยมีความพอใจในทางเศรษฐกิจ และสังคม มนุษย์สัมพันธ์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล การยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือ และการให้ความจงรักภักดี ในการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคล ต่อบุคคล ตลอดจนองค์กรต่อองค์กร (David Keith, 1977)

แนวคิดการจัดการยุคการบริหารสมัยใหม่ (Modern Management)

แนวคิดในยุคนี้เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ 1950 – ปัจจุบัน ซึ่งในขณะนี้เศรษฐกิจและธุรกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว ความสลับซับซ้อนในการบริหารการจัดการมีมากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดการสมัยใหม่จึงต้องใช้หลักทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนการจัดการเชิงระบบมาช่วยในการตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารการจัดการสมัยใหม่ หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และแนวคิดในด้านมนุษยสัมพันธ์เสียทีเดียว

การจัดการเชิงระบบ (System Approach) ความหมายของระบบ (System) ตัวอย่างเช่น คนเป็นระบบ เพราะในร่างกายของคนเรานั้นประกอบด้วย อวัยวะ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างอัตโนมัติ ระบบจึงถือเป็น Grand Theory เป็นทฤษฎีขนาดใหญ่ เพราะมีระบบย่อยหรือสิ่งต่างๆ มากมาย เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก ล้วนแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นการบริหารจัดการจึงต้องปรับตัวให้มีความสมดุลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว จึงจะทำให้องค์การเติบโต อยู่รอดและสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

การจัดการโดยใช้คณิตศาสตร์ หรือเชิงปริมาณมาช่วยในการตัดสินใจ (Quantitative or Decision Making Approach) การศึกษาในแนวนี้จะใช้ เครื่องมือสมัยใหม่มาช่วยในการตัดสินใจ เช่นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิจัย การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทำให้ต้องมีหลักการและเหตุผล มีหลักมีเกณฑ์ และเป็นการบริหารจัดการที่สามารถลดความเสี่ยงขององค์การได้ในระดับหนึ่ง

กระบวนการบริหาร (process of administration) บางครั้งจัดว่าเป็นหน้าที่ของนักบริหาร นั้นได้มีผู้ให้ความคิดเห็นถึงขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกันบางท่านเห็นว่าน่าจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดกระบวนการบริหารของ กุลลิค และเออร์วิก (Luther Gulick and Lyndall Urwick) อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2545:20-22) โดยมีรายละเอียดปรากฏไว้ในหนังสือที่ชื่อ Papers on the Science of Administration ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อ

ค.ศ.1937 ที่กล่าวว่ากระบวนการบริหารย่อมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการหรือที่เรียกว่า POSDCORB MODEL ซึ่งอธิบายความหมายได้ดังนี้

1. P = planning หมายถึง การวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงานแผนเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการใช้อย่างมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างถูกต้อง และสมบูรณ์

2. O = organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงาน หรือวิธีการจัดการ ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน เป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพของงาน เช่น การจัดแบ่งงาน

3. S = staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล และเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายถึง การจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม หรือ put the right man on the right job รวมถึงการที่จะเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของคนงาน และพนักงานด้วย เรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างกว้างๆ ว่า “การบริหารงานบุคคลนั้นเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางแผน การวางแผน โครงการ ระเบียบ และวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์การในองค์การหนึ่ง เพื่อให้ได้มาและได้ประโยชน์ ตลอดจนการบำรุงรักษาไว้ ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณเพียงพอเพื่อปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย กระบวนการที่ว่านี้จึงรวมหน้าที่ต่างๆ ทั้งหมดนับตั้งแต่การสรรหา และรับคนเข้าทำงานจนกระทั่งพ้นจากหน้าที่การงานขององค์การไป

4. D = directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการ รวมทั้งการควบคุม และนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์และการจูงใจ เป็นต้น การอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัยการสั่งการ ซึ่งเป็นหลักอันสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารงานขึ้นอยู่กับความสามารถของบังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมาก เพราะเหตุว่า การที่จะอำนวยการให้ภารกิจดำเนินไปได้ด้วยดีได้จำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดี และมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละลักษณะของการตัดสินใจ

5. Co = coordination หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่นศึกษาหลักเกณฑ์ และวิธีการที่จะช่วยให้ประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกระดับของงาน เพราะเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ เมื่อกล่าวถึง

การประสานงานแล้ว อีกเรื่องหนึ่งที่ควรได้กล่าวถึงเพราะมีความสำคัญ และเป็นสิ่งที่คู่กันประจวบกับงานก็คือ การติดต่อสื่อสาร เพราะการติดต่อสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดีและทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. R= reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดจนรวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มาก การรายงานโดยทั่วไปหมายถึง วิธีการของสถาบันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน ฯลฯ ความสำคัญของรายงานนั้นอยู่ที่จะต้องอยู่บนรากฐานของความจริง

7. B = budgeting หมายถึง การรายงานงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณ และการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณ และแผนงานเป็นเครื่องมือในการควบคุม วิธีการบริหารงานงบประมาณ โดยทั่วไปมักมีวงจรคล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 7.1 การเตรียมงบประมาณ
- 7.2 การพิจารณาให้ความเห็นชอบ
- 7.3 การดำเนินการ
- 7.4 การตรวจสอบ

กระบวนการบริหารนี้เรียกย่อๆ ว่า POSDCORB ซึ่งตามแนวนอน ได้รวมนโยบายเข้าไว้ด้วยกัน สรุปความว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและประสานกัน ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการประสานองค์กรให้เป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพราะเป็นเป้าหมายของผู้บริหารนั้น ก็คือ การสร้างประโยชน์ให้ได้มากที่สุด ดังนั้น การบริหารจัดการที่จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ต้องเป็นวิธีการใช้ทรัพยากรให้ประหยัดที่สุด แต่ได้ประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารในฐานะผู้จัดการดูแลองค์กร ต้องนำกิจกรรมพื้นฐาน มาบูรณาการให้สัมพันธ์ประโยชน์ให้ได้ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมเกิดความมั่นคงและเจริญต่อไป

แนวคิดการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้หลายประการ และได้เสนอประเด็นที่เน้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการศึกษาแนวใหม่ ที่มีลักษณะเป็นการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545:17) ขยายความถึง เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

1. ทางกาย คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขภาพดี ปลอดภัยจากภาวะมลพิษ ปลอดภัยจากยาเสพติด และปลอดภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุ การประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาล่วงหน้าได้ทันการณ์

2. ทางจิตใจ คือมีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่างๆ

3. ทางสติปัญญา คือการใช้ความคิดและเหตุผล

4. ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง

สมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่น และสังคม

6. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตา กรุณา มีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 กำหนดไว้ 3 ประการ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545:18) คือ

2.1 การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือคนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการทำงานเท่านั้นเพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2.2 การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษาดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา

ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

2.3 การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมเพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543) ได้จัดทำรายงานการวิจัยระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน 12 ปีที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สาระเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดการศึกษามักจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาระดับแต่ละระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัยทันต่อเหตุการณ์เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัยและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

2. ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เจือจางสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพใหม่ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอน ตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า ปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่นี้ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบกับการทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษา ที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและยังจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาล ในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียน ยังเป็นสิ่งจำเป็น การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมจึงมีความสำคัญต่อการปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทศณคติ ลักษณะนิสัยของเด็กได้มาก รวมทั้งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก

กรมสามัญศึกษา (2532:1) ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งโรงเรียนไว้ว่า ที่ตั้งโรงเรียนควรอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม มีสิ่งแวดล้อมที่ดี การคมนาคม และการจัดสาธารณูปโภค สะดวก โดยพิจารณา ดังนี้

1. โรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่ที่สามารถจัดอาคารสถานที่ได้สะดวก ประหยัดและมั่นคง ไม่เป็นที่ลุ่มหรือดอนเกินไป สามารถจัดระบบระบายน้ำได้ดี

2. โรงเรียนควรอยู่ในสถานที่ ที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย ห่างไกลแหล่งหรือสิ่งเสื่อมโทรม สิ่งรบกวน เช่น กลิ่น เสียง การสั่นสะเทือน

3. โรงเรียนควรตั้งอยู่ในที่มีการคมนาคมสะดวกไม่ห่างไกลจากชุมชน

4. โรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่ที่สามารถจัดการสาธารณูปโภคได้สะดวก

เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน การจัดบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน การฝึกอบรม มีความปลอดภัย บำรุงรักษาง่าย และประหยัด โดยพิจารณาดังนี้

1. การจัดผังโรงเรียน กำเนิดถึงหลักสูตร กิจกรรม แผนชั้นเรียน

2. มีอาคารเรียน อาคารประกอบและสิ่งอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

3. จัดทางสัญจร การสาธารณูปโภค การสุขาภิบาล พอเพียง ใช้สะดวกปลอดภัยบำรุงรักษาง่ายและประหยัด

4. การจัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาดสวยงาม ร่มรื่น โดยใช้วัสดุสิ่งของ พันธ์ไม้ที่หาง่าย บำรุงรักษาง่าย สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น อาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับการจัดการเรียนการสอน สิ่งสำหรับผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาคงสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8) ผู้เรียน ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญ คือ ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาและการศึกษาต้องจัดสำหรับคนทุกคน

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

จอห์น เอ็ม โคเฮน และนอร์แมน ที อัฟฮอฟฟ์ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff 1980) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การร่วมตัดสินใจตั้งแต่ระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม การร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจปฏิบัติงาน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การเข้าร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารงาน และการประสานงานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัตถุ ผลประโยชน์ด้านสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผลโดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการรื้อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น แนวคิดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544:14-15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด สรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. ตัดสินใจกำหนดความต้องการ
3. ลำดับความสำคัญ
4. วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
5. ดำเนินงานตามโครงการ หรือ สนับสนุนการดำเนินงาน
6. ประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร และมีหน่วยงานภาครัฐคอยส่งเสริม ช่วยเหลือให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวก

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

จากขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น บนพื้นฐานของการเข้ามามีส่วนร่วม ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2547) ได้นำเสนอความคิดเห็นผ่านบทความ “เล่ห์หน้าเศรษฐกิจสังคมไทย” สรุปการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนที่รัฐเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้เป็นการมองมาจากเบื้องบนหรือมาจากรัฐ ประชาชนเป็นเพียงผู้คอยรับนโยบายและปฏิบัติตาม

4.2 การมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการของประชาชนด้วยความสมัครใจโดยที่รัฐคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือคอยอำนวยความสะดวกเท่านั้น

จากการที่กฎหมายได้กำหนดบทบาทของท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาในสาระมาตรา 41 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่ระบุไว้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

วิจิต นันทสุวรรณ และจำนงค์ แรกพินิจ (2541 : 21-29) ได้นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ เกิดจากความสามารถและความต้องการของคนในชุมชน ที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน โดยยึดหลักให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยไม่มีการจำกัดของระยะเวลา สถานที่ เพศ และอายุ เป็นการเปิดโอกาสให้คนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยที่แท้จริง ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวทางนี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 อย่างที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ คน ความรู้ และทรัพยากร โดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ

1.1 การวิเคราะห์ – สังเคราะห์ ปัญหาชุมชน

1.2 หาทางออกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต

1.3 ดำเนินการสร้างกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหามีอยู่

1.4 ประเมินผลกิจกรรม

โดยการกำหนดเนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ จะเริ่มจากจุดเล็กๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันแล้วขยายออกไปสู่เนื้อหาหรือกิจกรรมที่ซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั้งหมด

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพชุมชน

สนองความต้องการและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น โดยบุคคลในท้องถิ่น เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผล

3. รูปแบบการเชื่อมประสานการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะกับชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งมีองค์กรชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่น

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผล ต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น

ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา

ฮาวเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner, อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2545:85) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ได้บุกเบิกทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา โดยเขาได้เขียนหนังสือเรื่อง Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligences ซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง แนวคิดของเขาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับเชาวน์ปัญญา เป็นอย่างมาก และกลายเป็นทฤษฎีที่กำลังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. เชาวน์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันนี้ เมื่อผสมผสานกันแล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

2. เขาวนปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มีนกงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมและการส่งเสริมที่เหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ ได้แก่

2.1 ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่างๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติและตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

2.2 ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

2.3 ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้

Howard Gardner (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ เป้นแก้ว, 2546:109-114) ได้เสนอ เขาวนปัญญาของบุคคลไว้ 8 ด้าน ได้อธิบายไว้อย่างละเอียดดังนี้

1. สถิติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) เป็นความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่แสดงออกในการสื่อความหมาย โดยมีสมองส่วน Broca's Area ซึ่งเป็นสมองส่วนหน้า ควบคุมการเรียบเรียงประโยคออกมาเป็นประโยคที่สื่อความตามหลักภาษา หากสมองส่วนนี้อาจจะทำให้สื่อสารกับผู้อื่นไม่รู้เรื่อง แต่ยังสามารถฟังหรืออ่านสิ่งต่างๆ แล้วเข้าใจได้อยู่ มีลักษณะสำคัญของบุคคล เช่น ชอบเรียนวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ประวัติศาสตร์ มากกว่าคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีความสนใจในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เช่น กวี นักพูด นักเขียน นักกฎหมาย เป็นต้น

2. สถิติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) เขาวนปัญญาในด้านนี้มีสมองส่วนควบคุมกลไกในการแก้ปัญหาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและการคำนวณทางคณิตศาสตร์ Howard Gardner กล่าวถึงสถิติปัญญาในด้านนี้ว่า มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ (Mathematics) ด้านวิทยาศาสตร์ (Science) ด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logic) ลักษณะสำคัญของบุคคล เช่น มีทักษะในการแก้ปัญหาโดยพิจารณาเหตุและผล (Critical Thinking) ชอบศึกษาหรือเรียนในวิชาที่ซับซ้อน เช่น แคลคูลัส วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ชอบในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ การใช้เหตุผล และวิทยาศาสตร์ เช่น นักบัญชี นักวิทยาศาสตร์ นักคอมพิวเตอร์ นักกฎหมายและวิศวกร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเชิงวิทยาศาสตร์ ชอบศึกษากลไกการทำงานของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น

3. สถิติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily-Kinesthetic Intelligence) เป็นความสามารถในการใช้ส่วนของร่างกายเพื่อการแสดงออก สร้างสรรค์ หรือสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างคล่องแคล่ว ผู้ที่มีเขาวนปัญญาในด้านนี้จะมีสมองส่วนที่เรียกว่า Cortex โดยสมองส่วนหนึ่งจะเป็นหลักในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายอีกด้านหนึ่งไว้ด้วยกัน (ขวาควบคุมซ้าย ซ้ายควบคุมขวา)

คนที่ถนัดขวามีการพัฒนาที่ชัดเจนมาตั้งแต่เด็ก ลักษณะสำคัญของบุคคล เช่น มีความสามารถด้านทักษะทางการแสดง กีฬา เต้นรำ เย็บปักถักร้อย แกะสลัก คนตรี ประดิษฐ์คิดค้นวิธีใหม่ๆ ที่ใช้ทักษะทางร่างกาย เช่น ออกแบบท่าทาง การเต้นรำ คิดกีฬาใหม่ๆ หรือกิจกรรมทางกายภาพด้านอื่นๆ มีลักษณะที่เป็นคนที่ชอบเคลื่อนไหว คล่องแคล่ว และสนุกกับการอยู่กลางแจ้งมากกว่าในร่ม ไม่ชอบนั่งนิ่งเป็นเวลานานๆ

4. สถิติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence) เชาว์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา และแสดงออกทางความสามารถด้านศิลปะ การวาดภาพ การสร้างภาพ การคิดเป็นภาพ การเห็นรายละเอียด การใช้สี การสร้างสรรค์งานต่าง ๆ และมักจะเป็นผู้มองเห็นวิธีแก้ปัญหาในมโนภาพ เชาว์ปัญญาในด้านนี้เป็นเชาว์ปัญญาที่มนุษย์มีมาแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์

5. สถิติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) เชาว์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองซีกขวาตอนบน บุคคลที่มีสติปัญญาทางด้านนี้ จะแสดงออกทางความสามารถในด้านจังหวะ การร้องเพลง การฟังเพลงและดนตรี การแต่งเพลง การเต้น และมีความไวต่อการรับรู้เสียงและจังหวะต่างๆ โดยที่บางครั้งอาจดูเหมือนไม่มีความสามารถ เช่น เล่นเปียโนได้ แต่ไม่สามารถเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ ได้ หรือ บางครั้งในการเรียนทฤษฎีดนตรี อาจจะสอบตก แต่ร้องเพลงได้ไพเราะ เป็นต้น

6. สถิติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เชาว์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนหน้า หากสมองด้านนี้ถูกทำลายจะทำให้เกิดปัญหาในการเข้าสังคม ความสามารถที่แสดงออกทางด้านนี้ เห็นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานกับผู้อื่น การเข้าใจและเคารพผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการจัดระเบียบ ผู้มีความสามารถทางด้านนี้ มักเป็นผู้ที่มีความไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับครอบครัวและชอบปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลในสังคม

7. สถิติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) บุคคลที่สามารถเข้าใจตนเอง มักเป็นคนที่ชอบคิด พิจารณาไตร่ตรอง มองตนเองและทำความเข้าใจถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง มักเป็นคนที่มั่นคงในความคิดความเชื่อต่างๆ จะทำอะไรมักต้องการเวลาในการคิดไตร่ตรองและชอบที่จะคิดคนเดียว ชอบความเงียบสงบ สถิติปัญญาทางด้านนี้ มักเกิดร่วมกับสติปัญญาด้านอื่น มีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเชาว์ปัญญา อย่างน้อย 2 ด้านขึ้นไป ผู้ที่ไม่มีสติปัญญาในด้านนี้ มักจะมีบุคลิกเฉื่อยชา เชื่องช้า ไม่ยินดียินร้ายและเศร้าซึม

8. สถิติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Naturalism Intelligence) เชาว์ปัญญาในด้านนี้ Howard Gardner ได้เพิ่มขึ้นหลังจากที่ตีพิมพ์หนังสือ Frames of Mind: The Theory

of Multiple Intelligences แล้วแต่ก็ได้กล่าวถึงลักษณะของเชาวน์ปัญญาเหล่านี้ในภายหลังว่า เชาวน์ปัญญาด้านนี้เป็นความสามารถในการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การจำแนกแยกแยะ จัดหมวดหมู่ สิ่งต่างๆ รอบตัว บุคคลที่มีความสามารถทางนี้ มักเป็นผู้รักธรรมชาติ เข้าใจธรรมชาติ ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมักจะชอบและสนใจสัตว์ ชอบเลี้ยงสัตว์เลี้ยง เป็นต้น

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการเรียนการสอน

ทิสนา แคมมณี (2545:89-90) กล่าวว่า การมองและเข้าใจเชาวน์ปัญญาในความหมายที่ต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอน มีหลากหลายดังนี้

1. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเชาวน์ปัญญาหลาย ๆ ด้าน มิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเชาวน์ปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีต เรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ อันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเชาวน์ปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีเชาวน์ปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้าน จะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสดำเนินการตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพหรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

2. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเชาวน์ปัญญาด้านดนตรีสูงจะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เด็กที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูง ควรต้องแตกต่างไปจากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

3. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่างๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จะควรจะเปลี่ยนไป การสอนควรเน้น

การส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ภาควิชาใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้ด้วยความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่นและอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

4. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบเพื่อวัดความสามารถทางเชาว์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นและที่สำคัญคือ ไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้านและในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาว์ปัญญาด้านนั้นๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาว์ปัญญาด้านนั้น อีกวิธีหนึ่งคือทำให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาว์ปัญญาหลายๆ ด้าน และสังเกตว่า ผู้เรียนเลือกใช้เชาว์ปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาว์ปัญญาด้านใด มากเพียงไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิรัตน์ อุทัยวงษ์ (2542) ศึกษาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 1.1) ด้านการวางแผนการสอน พบว่า ครูปฏิบัติมากในเรื่องการศึกษาหลักสูตร คู่มือ แนวการสอนและปฏิบัติน้อย ในเรื่อง การวางแผนใช้แหล่งวิชาท้องถิ่น 1.2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูปฏิบัติมากในเรื่องการสอนที่เน้นนักเรียนฝึกปฏิบัติจริงและดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ส่วนเรื่องที่ครูปฏิบัติน้อย คือ การเชิญวิทยากรและการศึกษานอนสถานที่ 1.3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูปฏิบัติมากในเรื่อง ครูสาธิตการสอนและนำนักเรียนที่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องมาเป็นสื่อสาธิตการสอน ส่วนเรื่องที่ครูปฏิบัติน้อย คือ การเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นสื่อสาธิตการสอน 1.4) ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูปฏิบัติมากในเรื่อง ครูเป็นผู้วัดผลและประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น โดยการสังเกตพฤติกรรม ส่วนเรื่องที่ครูปฏิบัติน้อยที่สุดคือ วิทยากรเป็นผู้วัดผลและประเมินผลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น 2) สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยการใช้แหล่งวิทยากรท้องถิ่น

2.1) ด้านปัญหา พบว่า ครัวมีปัญหามาก ในเรื่องการศึกษานอกสถานที่ การใช้วัสดุท้องถิ่น การใช้กิจกรรมสถานการณ์ท้องถิ่น 2.2) ด้านความต้องการ พบว่า ครัวมีความต้องการระดับมาก ในเรื่อง การศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งวิทยากรท้องถิ่น จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรศิริ เจริญศักดิ์ (2542) ผลการศึกษา พบว่า การจัดสรรงบประมาณของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในแผนงานบริหารการศึกษาระดับประถมศึกษา แผนงานจัดการ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แผนงานจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและแผนงานปรับปรุง คุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และกระบวนการที่สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษากำหนด ในส่วนของการจัดสรรเงินงบประมาณ แผนงานบริหาร การศึกษาระดับประถมศึกษา เงินงบประมาณที่ได้จัดสรรส่วนใหญ่เป็นเงินงบประมาณที่ใช้สำหรับ งานประจำซึ่งเป็นค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค ส่วนการจัดสรรเงิน งบประมาณสำหรับการดำเนินงาน แผนงานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้จัดสรรเพื่อ มุ่งพัฒนาสุขภาพอนามัยนักเรียนเป็นประการสำคัญและการจัดสรรเงินงบประมาณแผนงานการจัด การศึกษาระดับประถมศึกษาได้จัดตามนโยบายที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ พิจารณาตามโครงสร้างแล้วมีความสอดคล้องกับสภาพความต้องการของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำหรับการจัดสรรเงิน งบประมาณตามแผนปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้มุ่งเน้นการจัดสรรสำหรับ การนิเทศติดตามผลโครงการอาหารกลางวันและงานอนามัยในโรงเรียน ซึ่งถือว่าการจัดสรร งบประมาณของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยรวมทั้ง 4 แผน ได้จัดสรรให้ สอดคล้องกับสภาพความขาดแคลนความจำเป็นตามจำนวนงบประมาณเท่าที่ได้รับจัดสรรจาก หน่วยเหนือ

สุวิทย์ สมบัติ (2544) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวน เฌอน จังหวัดแพร่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับสังเกต ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สวนเฌอนต่อกระบวนการพัฒนาเด็กเล็ก เงื่อนไขและปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ศักยภาพชุมชน การมี ส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนจากองค์กรภายในและภายนอกชุมชน การสนับสนุนของ หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพของเด็กประกอบด้วย ด้านโภชนาการ พัฒนาการและการ เจ็บป่วย เด็กที่เข้ารับบริการ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวนเฌอน มีการเจริญเติบโตได้ตามเกณฑ์

สิริกุล จีวีวรรณ (2546) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา ของโรงเรียนบำรุงปัญญา อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านครูผู้สอน

ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการบริการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญาในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงานวิชาการผู้ปกครองมีความพึงพอใจระดับมาก โดยการที่โรงเรียนจัดให้มีแฟ้มผลงาน เพื่อประเมินตามสภาพจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำแฟ้มผลงานนั้นเป็นนโยบายหลักที่สำคัญของทางโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูเอกชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535:5-7) ได้จำแนกรายละเอียดส่วนหนึ่งของงานวิชาการไว้ คือ จะต้องมีการวัดและประเมินผลซึ่งทางโรงเรียนบำรุงปัญญาได้จัดทำและรายงานผลไปยังผู้ปกครองโดยผ่านแฟ้มสะสมผลงานตามสภาพจริง

นิสากร ชัชวาลพาณิชย์ (2547) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกรพิทักษ์ศึกษา เขตหนองแขม กรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนกรพิทักษ์ศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจมากลำดับหนึ่ง ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม รองลงมาด้านบุคลากร ด้านค่าธรรมเนียมการเรียน ด้านวิชาการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวิชาการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการบริการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน

ประยูทธ พวงทอง (2549) ศึกษา ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนอินทโมลีประธาน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนอินทโมลีประธาน อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านงานวิชาการ 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 4) ด้านการบริการนักเรียน 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นและผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและการเดินทางมาโรงเรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อัจฉรา ประสงค์ดี (2549) ศึกษา ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลวัดไตรรัตนาราม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจครูประจำชั้นให้ความดูแลใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด คณะครูมีความรักความเมตตาต่อนักเรียนอย่างแท้จริง อาคารสถานที่ที่มีความมั่นคงแข็งแรง มีความปลอดภัย สะอาดร่มรื่น สวยงามปราศมลพิษ โรงเรียนและผู้ปกครองให้ความสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางการศาสนา จัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักปรับตัวในการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ปลูกฝังความมีวินัยใน

ตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป

กฤษณา สวัสดิ์ชัย (2550) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนได้รับรู้ปัญหาในการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตามการวางแผนการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ติดตามสอบถามปัญหาที่เกิดขึ้น ประสานงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริจาคสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ขวัญกำลังใจแก่ครูพี่เลี้ยงเด็กและติดตามผลการ ดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ไม่มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรให้ความรู้เสริม ประสิทธิภาพแก่เด็ก และเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ละไม ชูเทียน (2550) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสิงห์บุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษาและ ด้านประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น

จินตนา และคณะ (2550) ศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของผู้ปกครองในการ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนใน โรงเรียนเทศบาลวัดแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจครูในเรื่องการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย ถึงร้อยละ 96.80 พอใจที่ โรงเรียนมีห้องสมุดให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ร้อยละ 94.80 และพอใจที่นักเรียนมีน้ำใจต่อผู้อื่น ร้อยละ 93.20 อีกทั้งผู้ปกครองยังมีความต้องการให้โรงเรียนปรับปรุงความสะอาดของห้องน้ำ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความขยันตั้งใจและต้องการให้ครูเข้มแข็งใส

วารุณี ภาชนนท์ (2550) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจาก มากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลากรและบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ปรีศินี เจริญใจ (2551) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเทพเสด็จ พบว่า ประสิทธิภาพของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเทพเสด็จอยู่ในระดับมาก ทั้งความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ และประชาชนที่อาศัยในตำบลเทพเสด็จในฐานะผู้ปกครองนักเรียน โดยในส่วนของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภา คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นที่ตรงกันด้านบุคลากร ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านผู้เรียน และประชาชนที่อาศัยในตำบลเทพเสด็จในฐานะผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในประสิทธิภาพของผู้เรียนในระดับมาก

กรอบความคิดทางทฤษฎีในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการบริหารแบบ POSDCORB ของลูเทอร์กูลิกและลินคอล์น เออร์วิค (Luther Gulick) และ (Lyndall Urwick 1933) ทฤษฎีการบริหารองค์การของ เฮนรีฟาโยล (Henri Fayol 1949) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1980) และผลงานวิจัยของ สุวิทย์ สมบัติ (2544) เรื่องกระบวนการ พัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวนเขื่อน จังหวัดแพร่ สิริกุล นววรรณ (2546) เรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบำรุงปัญญา อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการบริการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ประยุทธ์ พวงทอง (2549) เรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ถุณณา สวัสดิ์ชัย (2550) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง จังหวัดลำพูน ปรีศณี เจริญใจ (2551) เรื่องการพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ เป็นกรอบความคิดในการวิจัย

ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

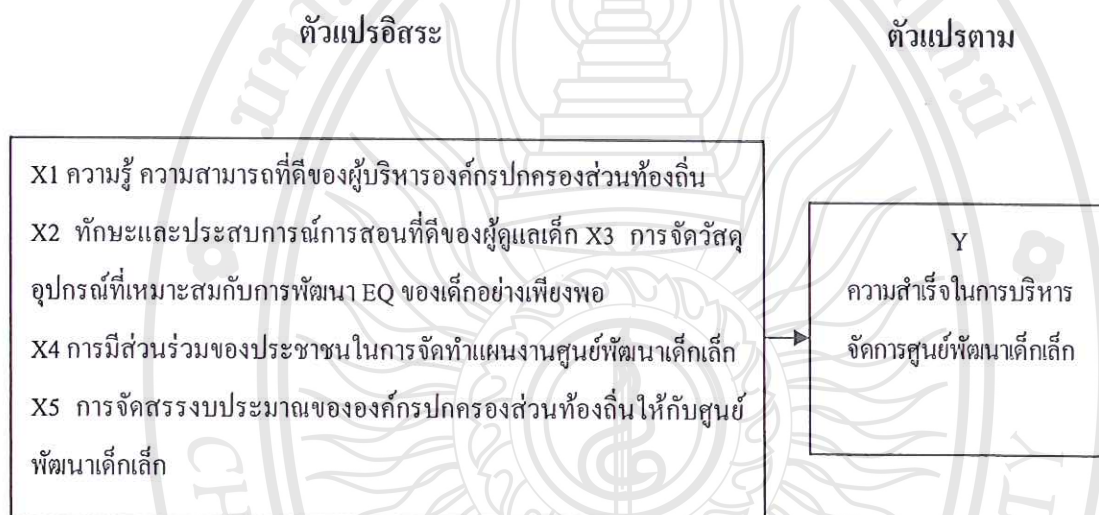
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) มี 5 ตัวแปร ดังนี้

- X₁ ความรู้ ความสามารถที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- X₂ ทักษะและประสิทธิภาพการสอนที่ดีของผู้ดูแลเด็ก
- X₃ การจัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนา EQ ของเด็กอย่างเพียงพอ
- X₄ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

X₅ การจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เพียงพอและเหมาะสม

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Y)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.2 กรอบความคิดในการวิจัย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม